

sche Bond en de RKSP (fracties die in de Tweede Kamer twee-en-zestig van de honderd en in de Eerste dertig van de vijftig zetels innamen) – nimmer ontstond een situatie waarin het voortbestaan van het kabinet in gevaar verkeerde. Trouwens: de Kamerleden hadden er begrip voor dat het kabinet voor ongehoord grote problemen stond.

Het zou ons te ver voeren om van de door de Voorlopige Staten-Generaal verrichte parlementaire arbeid een overzicht te geven.¹ Wèl zullen wij op enkele belangrijke aspecten daarvan (de bemoeienissen met de zuivering, de bijzondere rechtspleging en het Indische vraagstuk) nog terugkomen en er is één aspect waarbij wij nu reeds willen stilstaan, omdat het de welhaast revolutionair te noemen wijziging in de Nederlandse economisch-sociale verhoudingen betreft die Drees in zijn plannen, de Nederlandse Volksbeweging in haar program en het kabinet-Schermerhorn in zijn beleidsvoornemens had opgenomen.

Wij knopen aan bij wat wij hierover eerder vermeldden.

Drees had in zijn voor de SDAP opgesteld concept-urgentieprogram de wederopbouw genoemd 'het begin van een economische en sociale omvorming die zo moet worden aangepakt dat allen gevoelen dat een grote vernieuwing tot stand komt.' Niet alleen moest 'een algemeen economisch plan' worden opgesteld, maar ook moesten de eigendomsverhoudingen ingrijpend gewijzigd worden:

'Gemeenschapsbedrijven zijn nodig op die punten die in belangrijke mate het economisch leven beheersen of waar bij handhaving van het particuliere bedrijf een groot financieel overwicht in de maatschappij komt te liggen (de circulatiebank); op den duur een belangrijk deel van het bank-, krediet- en verzekeringsbedrijf; de energievoorziening; het te centraliseren deel van het vervoerbedrijf; de grote monopolistische bedrijven; de zeer grote industriële bedrijven e.d.'

Hij had voorts bepleit dat de grond gemeenschapseigendom zou worden, 'in de eerste plaats de grond, nodig voor gemeentelijke uitbreiding om bebouwde kommen, en de agrarische grond die niet door de eigenaar zelf wordt gebruikt' (alle verpachte gronden dus, hetgeen op ruim 40% van de land- en tuinbouwgronden neerkwam).

Hij had er tenslotte op aangedrongen dat zowel bij de openbare als bij de particuliere ondernemingen 'de werkers van hoog tot laag' bij het bedrijf zouden worden betrokken 'op een andere wijze dan tot dusver,

¹ Men vindt dit overzicht, naar onderwerpen gegroepeerd, in verscheidene hoofdstukken van het al genoemde werk van Duynstee en Bosmans: *Parlementaire geschiedenis van Nederland na 1945*, deel I: *Het kabinet Schermerhorn-Drees*.